

COUNTRYIKON Lilla julafton för countryfrälsta, rockabilly-diggare och bluesberoende. Och för alldeles vanliga text- och musikinjutare. White trash-divan med guldrösten är här.

AV LOTTA PALMELIUS FOTO IBL

Livet i låtar à la Dolce Dolly

Tack för att ni betalar. Dolly Parton står på scen och tar emot applåder. ”Tack för att ni betalar de dyra biljetterna, för ni vet, det kostar ju att se så här billig ut!”, säger hon och lägger till med ett snett leende: ”Ja, den har ni ju hört förut.”

Jodå, den om priset på skönhet är en klassiker av alla dollyismer hon strör runt sig – oftast om sitt utseende. Och just den där rättframma distansen som Dolly Parton har till sin egen image gör att hon aldrig blir en patetisk kliché.

För bakom den glittrande fasaden finns en målinriktad affärskvinna. Den amerikanska countrysångerskan är en av tidernas mest framgångsrika kvinnliga artist. Hon har lyckats hålla sig på toppen i decennium efter decennium tack vare att hon ständigt förnyat sig. Dolly Parton har skrivit ofantligt många låtar, gett ut ett 50-tal album som sålt för hundratals miljoner kronor och

fått skivbranschens Grammypris åtta gånger för sina musikaliska prestationer.

Helt klart är det ett fenomen till artist som besöker Sverige i veckan för en konsert i Stockholm.

Från bimbo till ikon

Dolly Parton har gått från föraktad bimbo till respekterad musikmakare. Och genom sin obeskrivliga kombination av traditionalism, glamour och chesefrihet lyckas hon förena människor över alla gränser. Dolly Parton är sinnebilden för konservativa amerikanska värderingar och samtidigt en ikon för både gayrörelsen och kvinnoströmningarna. Bara hon kan hos sanna patrioter komma undan med att uttala sig mot Irakkriget.

–Många människor får plats runt Dolly. Hon är inte så snäv och kantig, folk blir glada av henne. Hon har väldigt mycket humor och vågar driva med sig själv. Ja, hon är fantastisk!

Filmaren Jeanette Nettelbladt har gjort dokumentären *Jag är min egen Dolly Parton*, där bland annat sångerskan Lotta Wenglén medverkar.

Det säger filmaren **Jessica Nettelbladt**, som under sju års tid har fördjupat sig i Dolly Parton. I dokumentären *Jag är min egen Dolly Parton* följer hon fem svenska musikskapare – **Nina Persson, Lotta Wenglén, Cecilia Nordlund, Helena Josefsson** och **Gudrun Hauksdóttir** – i deras gemensamma fascination över countrystjärnan.

Hon tror att artistens personlighet, hennes energi och utstrålning är en del av framgången.

– Jag har minnen av hur min

mamma står och dansar till Dolly Parton. Det gjorde mig alltid på gott humör. Jag blev aldrig något fan, men fick en positiv bild av henne. Och den rösten, den är som en ängels!

Sångerskan och låtskrivaren Lotta Wenglén, som medverkar i Dolly-filmen, har också positiva Parton-minnen från barndomen. Världsstjärnan var soundtracket till hennes docklek, som hon säger, och har genom åren varit en källa till musikalisk inspiration.

– Dolly har ett eget sound och stor integritet. Dolly är alltid Dolly. I sitt företagande är hon inspirerande, hon släpper inte på sina idéer. Men visst, alla skivor är inte jätteintressanta. Hon håller sig inom sin trygghetszon och är inte alltid så bannbrytande rent musikaliskt.

Lotta Wenglén spelar bland annat med flera Cardigans-medlemmar och gör tyngre låtar i dag, men i sitt första album kan hon höra influenser

na från Dolly Parton, berättar hon. Vad hon fascinerats av med Partons musik är det ”direktverkande”, som hör countryn till.

–Enkelheten. Att kunna berätta en historia med några få ackord och ord är skickligt. Och stämsången, den är mycket Dolly; flera lager av röster så att det nästan blir som stråkararrangemang, säger hon.

Många har menat att Dolly Parton borde vara lite mer lagom i sitt yttre för att bli tagen på allvar musikaliskt. Men alla sådana råd har artisten konsekvent slagit ifrån sig. Ska ytan styra? Nej. Och förresten, som Parton själv sagt; ”om man lyckas se förbi ytan och verkligen blir berörd av musiken så har jag vunnit en ännu större seger”.

Dessutom hade ju allt varit annorlunda om hon gett efter för vad alla tyckt genom åren. ”I dag vet jag att jag gjorde rätt”.

Lotta Wenglén tror nog att

Dolly Parton

Ålder 68 år.

Bor Tennessee.

Yrke Countrysångerska, låtskrivare och skådespelare.

Familj Maken Carl Thomas Dean.

Aktuell Med konsert på Globen i Stockholm 11/7.

en del stöttes bort av Dolly Partons uppenbarelse till en början, men i och med att hon skapat bilden av sig själv med humor och transparens, så har hon själv kontrollerat situationen.

–Kränsa musiksammlare har nog inte haft Dollys platta längst fram i skivbacken. Men i dag är countryn rumsren och influenser av den finns i många genrer. Allt eftersom har Dollys extrema yttre bleknat bort och blivit ointressant, menar Lotta Wenglén.

Men det går inte att tala om Dolly Parton utan att stanna

När Dolly Parton söker sig mot pop har hon anklagats för att svika sina bluegrass-rötter. ”Men jag gör varken country eller pop, bara Dolly Parton-musik”, svarar hon.

vid utseendet: den stora bysten, det opererade ansiktet, de svallande perukerna. Hon hjunder själv på det, till och med odlar det för att bygga sitt varumärke: ”Jag är ju lite av en seriefigur och seriefigurer åldras inte.”

Bjuder på sig själv

Countrydrottningen har aldrig hymlat med att hon skönhetsopererar sig. Hon var tidigt ute med att injicera röda färgämnen i läpparna och när håret inte fick den rätta volymen var hon inte sen att använda peruk. Hon har skämtat om att hon låtit försäkra bröstet för en miljon dollar styck och har jämfört sig med en utställningshund: ”Jag måste hålla mig klippt, trimmad och i god form”.

Dolly Partons sätt att driva skönheten till sin spets kommer ur barndomens knapphet. Dolly var fjärde barnet av tolv syskon – och den sista att födas hemma i en liten timmerstuga i

en by utanför staden Sevierville i Tennessee. Pappa **Lee** tog ströjobb som skogshuggare, grävare och bilarbetare och familjen flyttade en del.

Dolly avskydde den påvra uppväxten och gav sig sjutton på att skapa sig ett annat, tjugigare liv. Så hennes yttre blev och är fortfarande den fattiga lantflickans bild av hur glamour ser ut. ”Jag älskar det jag gör och hur jag har valt att se ut”, har hon sagt.

Det var en målmedveten tös som växte upp, ständigt sjungande. Snart upptäckte morbror **Bill** att flickebarnet Parton hade guld i strupen. Åtta år gammal fick hon sin första gitarr och två år senare såg han till att systerdottern började sjunga i radio.

Det blev starten för Dolly Partons karriär. Under hela tonåren var det sedan framträdanden i radion och på musikställen i bygden. Men trakten

Fortsättning på nästa sida ➔

Dolly Parton debuterade som skådespelare i filmen 9 to 5 och nådde snabbt en bredare publik.

Mer om Dolly

■ *My life and other unfinished business.* Dolly Partons självbiografi från 1995. Finns på engelska (Harpercollins).

■ *En smart blondin: boken om Dolly Parton.* Biografi över artisten från 2006 av Stephen Miller (Reverb).

■ *Jag är min egen Dolly Parton.* Dokumentärfilm från 2011 av Jessica Nettelblatt. Med musikskaparna Nina Persson, Lotta Wenglén, Cecilia Nordlund, Helena Josefsson och Gudrun Hauksdottir.

Ur filmen *Jag är min egen Dolly Parton*.

Världens första klonade får Dolly döptes efter country-artisten, eller rättare sagt efter två av hennes kroppsdelar. Fåret klonades nämligen av bröstceller. Dolly Parton var mycket smickrad över denna namngivning.

Nashvilles countrykung Porter Wagoner var Dollys manager och sångpartner under ett tiotal år.

Förutom åtta Grammys och en rad andra musikpriser, tar Dolly Parton här emot Liseberg Applause Award i Göteborg 2010.

Salta Dolly-citat!

” Jag blir inte sårad av alla dumma blondinskämt för jag vet att jag inte är dum – och inte blond heller.

” Min midja är smal av samma skäl som mina fötter är små – saker och ting växer inte i skuggan.

” Jag var den första kvinnan som brände sin behå. Det tog brandkåren fyra dagar att släcka branden.

” Folk frågar mig ofta hur lång tid det tar att fixa håret. Jag vet inte, jag är aldrig där då.

→ präglades av kristen redneck-konservatism och Dollys pappa såg inte med helt blida ögon på att lillflickan för runt och uppträdde. Mamma Avie däremot gjorde allt för att stödja sångtalangen.

Som tur var, var dottern av envist virke. Redan i tidiga tonåren var Dolly inställd på att fort som ögat flytta till delstatens huvudstad Nashville. ”Jag hade packat väskan flera månader innan jag tog min examen. Jag visste att jag skulle bli en stjärna i musikvärlden”.

Få kunde undgå den unga flickans säregna stämma. Distinkt, gäll och samtidigt nasal. En av Dolly Partons första producenter lovordade den fantastiska rösten för att den gick genom allt och passade perfekt för studioinspelning, eftersom ”man inte behövde förstärka den i diskanten, den skar som en kniv”.

Väl i Nashville kom Dolly Parton i kontakt med traktens countrykung Porter Wagoner.

Han blev hennes manager och sång- och skivpartner under ett tiotal år. Vid sidan av spottade hon ur sig egna soloskivor och snart ville Dolly Parton utvecklas på egen hand. Hon lyckades krångla sig ur sina orättvisa avtal med en del bråk som följde.

Slog sig fram

Dolly Parton sneglade nyfiket på filmvärlden och 1980 kom det stora genombrottet för en bredare publik med filmen *9 to 5* – både som skådespelare och sångerska till det egna soundtracket. Filmaren Jessica Nettelblatt är imponerad av artistens styrka.

– Tänk bara att kunna slå sig fram i den otroligt mansdominerade musikbranschen som det var då. Dolly har tagit plats och använt de förutsättningar hon har för att skapa sitt och sig själv.

Trots guldrösten, konserterna och skivorna, så har Dolly Parton själv sagt att hon framför allt ser sig som låtskrivare.

” Dolly är intelligent och har sån förmåga att uttrycka sig.

Alstren har blivit över 3000 stycken, med kända spår som *Jolene*, *9 to 5*, *The grass is blue* och *Coat of many colours*.

Hennes sång *I will always love you* sjöngs av Whitney Houston i filmen *The Bodyguard*. Den inspelningen är världens mest sålda soundtrack och den mest sålda skivan av en kvinnlig artist någonsin.

Den superaktiva låtskrivaren tycks ha fötts med naturlig talang för ord och rytm. Det rimrades och diktades långt innan hon själv kunde skriva och hon bad ibland sin mamma att skriva ner orden för att inte

glömma dem, har hon berättat. Dolly Parton nämner ofta *Little Tiny Tassel-Top*, en sång hon gjorde som fem-åring om en docka pappan knåpat ihop av en majskolv. Redan då hade artisten fäblless för att beskriva sorg, ensamhet och utsatthet (”Little tiny tassel-top, you’re the only friend I’ve got”).

Jessica Nettelblatt talar varmt om artistens texter.

– Många är väldigt fina. Dolly är intelligent och har sån förmåga att uttrycka sig. Hon skriver om livet och vågar ta upp svåra saker, det talar till människors hjärtan. Dolly har något genuint över sig som gör att man inte tröttnar på henne.

Det hade varit naturligt som ung musiker att surfa på den pop- och rockvåg som sköljdes in under 1960-talet. Dolly Partons skivbolag ville få countrystjärnan att sjunga mer pop eftersom de menade att allvarliga budskap inte var kommersiellt gångbart. ”De tyckte det skulle

låta konstigt om någon som lät som en tolvåring sjöng om misslyskade äktenskap”.

Och visst hade Beatles och Rolling Stones en påverkan ända in i artistens bluegrass-trakter men country förblev det självklara för Dolly Parton: ”Jag kommer från obygd och det fanns inget annat sätt för mig än att ta avstamp i country- och folkmusik. Jag var väldigt, väldigt country”.

Gifte sig ung

18 år gammal träffade Dolly Parton sin Carl Dean, en ”vildmarksmänniska” i asfaltbranschen. Ren kärlek kan man säga, för de möttes i ett tvätteri. Det sa klick direkt, de gifte sig två år senare efter hans militärtjänst och är fortfarande gifta.

Om Dolly är social och utåt-riktad, lär maken vara mer av ensamvarg som ogillar uppmarksamhet. Det har gett upphov till spekulationer genom åren om hur det egentligen står till mellan dem. Dolly Parton

har avfärdat pratet med att deras olika världar ger dem saker att prata om. Och en ömhetsbetygelse om någon är uttalandet om att en hjärtattack hos maken vore det enda som skulle få henne att gå utanför dörren utan smink. Det är kärlek, det! Paret har inga egna barn. Första året efter giftermålet pratade Dolly Parton om drömmen om en stor familj med många barn, allra minst fyra stycken.

Så blev det inte. I början av 1980-talet hade Dolly Parton hunnit bli en förmögen kvinna. Affärerna gick bra och hon ägde en rad hus och våningar över landet. Men hälsan vacklade. Stress, osunt leverne, övervikt och gynekologiska besvär. Efter en rad problem tvingades hon operera bort delar av livmodern. I sin självbiografi berättar hon om den långa period som följde av depression och sorg över att inte kunna få barn.

Den upptagna artisten tycks dock efter hand ha känt sig rätt till mellan dem. Dolly Parton

spring i huset genom sina många syskonbarn. ”På så sätt kan jag vara mamma till allihop ibland och slipper vara det hela tiden”.

Dolly Parton är dessutom gudmor till 20-åriga popstjärnan Miley Cyrus, som orsakade en nakensnackis i höstas efter en lite väl vågad föreställning och musikvideo. Storheter som Sinead O’Connor och Cher förfasade sig medan countrydrottningen gick ut och försvarade sin unga guddotter: ”Det är inte min sak att säga till henne hur hon ska leva. Hon gör sitt bästa för att växa upp och jag gör mitt bästa för att låta henne.”

I ett Youtube-klipp syns också den 68-åriga stjärnan rappa (!) om sina bröst med adress till guddottern att där har hon något att jobba på. Dolly Parton rappar också en dänga mot hiphopartisten Queen Latifah: ”Du må vara drottningen av hiphop, men jag är white trash-prinsessan”.

Varmt välkommen majestätet! Och, ja, vi betalar gärna apanaget. □